

8 maart 2026

Terugblik Hedy d'Ancona spreekt op Internationale Vrouwendag in Almere.

Op 8 maart, in Goede Rede, op uitnodiging van Huis van Haven

Verlag door Thijs Wartenbergh

Hedy d'Ancona (1938), feministe in hart en nieren, weet als geen ander wat het kost om iets te veranderen ten gunste van vrouwen. 'Het is in figuurlijke zin als beuken op een muur. Je moet blijven rammen, dan verschijnen op een bepaald moment een paar deukjes in dat bolwerk, het systeem. Dat duurt lang, eindeloos lang. In feite een halve eeuw. Daar moet je je niet door laten ontmoedigen. Je moet doorgaan, steeds opnieuw.'

***"Er is voor vrouwen nog genoeg
om flink tegen te protesteren
maar laten we het samen met mannen
gaan doen."***

8 maart 2026

D'Ancona, sociaal-geograaf en al decennialang voorvechtster voor een betere positie van vrouwen heeft nog niets aan felheid en energie verloren als het gaat om gelijkberechtiging van vrouwen en mannen. Toen zij begon in de jaren zeventig werden veel vrouwen en mannen zich bewust van het feit dat vrouwen in vele opzichten werden achtergesteld. Vergeleken met de privileges die mannen genoten kwamen vrouwen er bekaaid af.

Mannen werkten en kregen kansen om carrière te maken. Ze voerden overal de boventoon en dat werd beschouwd als een natuurlijke orde, omdat vrouwen nou eenmaal de kinderen baarden en het zogenaamde zwakke geslacht waren.

Getrouwde vrouwen mochten niet werken en waren daardoor afhankelijk. Werkten ze wel, dan kregen ze voor dezelfde arbeid minder betaald dan mannen. Werd in de eerste feministische golf gestreden voor kiesrecht, het recht op hoger onderwijs en werk, juridische zelfstandigheid en gelijkberechtiging en seksuele vrijheid; in de jaren zeventig lag het accent op het veranderen van rolpatronen, gelijke kansen, en het recht op abortus. De ondergeschiktheid van vrouwen moest van de baan. Dat was ook d'Ancona's drive om in actie te komen.

8 maart 2026

Hedy d'Ancona behoeft nauwelijks een nadere introductie: oprichtster in 1968 samen met Joke Kool-Smit, van Man-Vrouw Maatschappij, mede-oprichter van het feministische tijdschrift Opzij, (op dit moment samen met haar dochter Hadassa de Boer gastredacteur van Margriet), boegbeeld van de tweede feministische golf, PvdA-politica, staatssecretaris, minister en Europarlementariër. In al deze functies had ze steeds met een scherp oog voor vrouwenemancipatie, cultuur en sociale rechtvaardigheid. Ook nu ze 88 is, geeft ze haar volle energie voor vrouwenemancipatie. Met kwinkslagen en grappen weet ze haar publiek mee te slepen. Hedy d'Ancona blijft ons aanvuren om stappen te zetten.

Man en vrouw zijn voor de wet gelijk, ze hebben dezelfde rechten en plichten, maar de praktijk blijkt aanzienlijk weerbarstiger, geeft ze aan: 'Betekent dat nu eindelijk ook een gelijke beloning van werk in dezelfde functies? Vergeet het maar. Zeer onlangs hoorden we nog dat vrouwelijke rechters en officieren van justitie structureel minder worden betaald dan hun mannelijke collega's. En dan anno 2026', aldus D'Ancona.

En dat is zeer onrechtvaardig, ging ze verder. 'Het gaat om ongeveer 10 tot 14 procent dat vrouwen maandelijks minder krijgen overgemaakt. Het is een hoop gedoe om dat binnen een bedrijf of organisatie rechtgebred te krijgen. Je moet naar een vertrouwenspersoon of naar een commissie. Nogal omslachtig. Eigenlijk zou een bedrijf in een jaarverslag moeten aangeven wat de mannelijke en vrouwelijke werknemers verdienen. Dan wordt zoiets inzichtelijk en kan wellicht een en ander makkelijker rechtgetrokken worden.'

8 maart 2026

Ze kon met enige voldoening vaststellen dat sinds haar inspanningen vanaf de jaren zeventig er qua opleiding van meisjes en vrouwen veel is bereikt. 'Vrouwen lagen toen wat betreft schoolprestaties achter bij mannen. Simpelweg omdat vrouwen minder toegang hadden tot hogere opleidingen. Nu zijn de rollen wat dat betreft omgedraaid', constateerde ze. Er zijn meer meisjes die afstuderen aan hogescholen en universiteiten dan jongens.

Dat vertaalt zich echter later niet in evenveel of meer vooraanstaande posities van vrouwen bij bedrijven en organisaties, ziet ze. 'Dat komt deels omdat vrouwen op een bepaald moment voorrang geven aan hun gezin, anderzijds heeft het te maken met een vastgeroest cultureel systeem. Dat verandert niet zo makkelijk. Het is in feite discriminatie. Wat ik al zei: het is beuken tegen een muur.'

Ze keek vervolgens terug naar de beginperiode, de jaren zeventig. Saaiheid was troef in de naoorlogse periode, braafheid ook. Iedereen was gezagsgetrouw. Hedy d'Ancona en anderen vonden dat op een bepaald moment wel genoeg. De boel moest eens flink opgeschud worden. 'Er ontstond maatschappelijke reuring, de eerbied voor het gezag nam af, het woord inspraak deed zijn intrede, tot dat moment niet of nauwelijks in gebruik. Mensen wilden zelf kunnen kiezen en hun levensloop kunnen bepalen. Het gezag als basis van de maatschappelijke structuur viel weg. Dat was een ware bevrijding. Respect voor mensen en instituties, okee, maar hiërarchie als overheersend systeem, nee. Dat was een omslag die leidde tot meer democratisering en meer gelijkwaardigheid.' Voor inspraak is overigens hard gevochten, voegde ze eraan toe. 'Je verzetten, protesteren en daarmee dingen proberen te veranderen: het waren bepaald geen vanzelfsprekendheden.'

Zeker, er is het nodige bereikt ten positieve voor de positie van de vrouw in de afgelopen decennia, ook wat betreft het aspect 'baas in eigen buik', maar er zijn toch ook zorgelijke ontwikkelingen, moet ze constateren. 'Er was destijds sprake van een redelijke seksuele vrijheid. Je mocht experimenteren. Er onstonden verschillende relatievormen. Maar als je het vergelijkt met hoe het er nu uitziet,

8 maart 2026

dan zijn we toch weer behoorlijk braaf geworden. Monogamie is terug. Topless op het strand liggen kan niet meer, jongens douchen na het sporten met een onderbroek aan. Wie weet waar dat heen gaat. Wie weet wat dit voor de vrijheid van vrouwen betekent.'

Er is nog steeds reden tot zorg, vervolgt ze. 'We hebben de Me Too beweging, maar dat speelt nog altijd. En dan is er de veiligheid. Er is veel angst bij vrouwen als ze na het uitgaan naar huis gaan. Denk aan de recente moord op Lisa. Het woord femicide, vrouwenmoord, steekt regelmatig de kop op. Het verschijnsel, dat zo frequent voorkomt, zegt genoeg over hoe we er in feite voorstaan met de gelijkberechtiging. Ook als we overal camera's neerzetten wordt het risico voor vrouwen niet weggenomen. Het probleem zit heel diep in onze cultuur, in de verhoudingen tussen mannen en vrouwen. In opvattingen en gedragspatronen is de ongelijkheid nog altijd diep verankerd. Populistische leiders proberen aan het recht op abortus te morrelen.

In de V.S. is dat recht in veel staten al teruggedraaid en dan moet je maar zien hoe je het oplost als je in die situatie komt. Kinderopvang is in Nederland nog steeds niet gratis, hoewel we een progressief land zijn. Dat betekent dat veel vrouwen als ze werken dat part-time doen omdat het gezin financieel meer moet inleveren als de man de zorg op zich neemt. Een extra drempel voor vrouwen om door te stoten naar hogere functies. In de ons omringende landen is dat beter geregeld. De rechten van de vrouw? Ik ben er, als je dit zo bij elkaar optelt, niet echt gerust op. Er is nog genoeg om tegen te protesteren en voor te vechten.'

8 maart 2026

De diepe weeffouten in het systeem blijken structureel. Ze zijn in wezen niet veranderd, al zijn er vrouwen en mannen die hun leven op een gelijkwaardige manier hebben ingericht, zoals blijkt uit reacties in de zaal. We moeten erover nadenken hoe we gelijkheid vertalen in beleid en wetgeving, betoogt een toehoorder. Ook nu de situatie minder urgent lijkt dan in de jaren zeventig, moeten we uiterst alert zijn op het ongemerkt terugdraaien van verworven rechten. Er zijn al groepen die menen dat de oude machtsverdeling beter was, en terug willen naar de rolpatronen van vroeger met vrouwen thuis voor het huishouden en veel kinderen. Hadden we dat ooit kunnen denken in die strijdbare jaren?

Dolle Mina Flevoland is begonnen met actievoeren op kleine schaal. Er wordt gesproken over intersektionaliteit; het verbinden van de vele verschillende groepen vrouwen met allemaal verschillende situaties en belangen. In Amsterdam lopen vandaag duizenden vrouwen met spandoeken de traditionele feminist march. We leven nog altijd in een maatschappij die bepaald wordt door mannen en mannen de beste kansen geeft. Het wordt tijd het strijdperk opnieuw te betreden en mannen mee te krijgen. Er is nog heel veel te winnen.

foto's: Zwany Bosch